

*

kres

*

oktober
leto 1936
štev. 10

»KRES«. Glasilo slovenskih fantov. Izhaja mesečno. Izdaja in tiska Misijonska tiskarna, Groblje-Domžale (predstavnik Jožko Godina, Groblje-Domžale.) Urejuje Ivan Martelanc. — Za uredništvo odgovarja Jožko Godina, Groblje-Domžale.

ROKOPISI se pošiljajo na naslov: Ivan Martelanc, Ljubljana, Miklošičeva cesta 19.

UPRAVA: Misijonska tiskarna, Groblje-Domžale. Čekovni račun: Misijonska tiskarna (z značko »Kres«) števil. 15.730.

NAROČNINA: Din 20 (skupno Din 18).

ŽETEV

Po Stiju Streuvelsu K. V.

(Nadaljevanje.)

Toda žanjci so se kmalu nagledali tega vrvenja in so jo pobrali v slamo na skupnem ležišču, da se poslednjič, preden prično z delom, mirno naspe.

Bila je še temna noč, ko so bili že spet na nogah zunaj pred skednjem, pripravljivi za delo, v svojih širokih, kratkih hlačah in modrih, volnenih srjajch, ki pa niso pokrivala širokih prsi in okroglih ramen.

Nekateri si je še pomel zaspane oči ter se zagledal v noč. Zadnje zvezde in neprespani mesec sta gledala k njim iz blede, modre daljave.

»Pohitite, možje! Pograbitte srpe, da gremo pogledat!« Bela, vlažna odeja je ležala preko polja in nobena bilka se ni premaknila. Od časa do časa je zacvrčal črček in nekje oddaleč je skovikala sova.

»Tukaj smo čisto sami,« je menil Kretse.

»Da, in še preden boš kaj zinil, bomo dobili družbo samega gospoda sonca,« je se norčeval Sneyer; »ali vidite, kako mu odpirajo vrata?«

Pokazal je rdečkasti sij, ki je kot dvigaloč se prah pobarval nebo.

»Ena, dve, tri!« je zaklical Boele in pod njegovim srpom je padla cela vrsta žita. To je bil začetni signal. Vsak se je prekrizal za srečen začetek, pljunil v roke; in že so odmevali podvojeni udarci srpov in šuštenje padajočega žita.

Možje so stali v dolgi vrsti, tako daleč narazen, da so se komaj videli, vsak je bil nagnjen nad svojim delom in je zamahoval z vso močjo venomer brez prestanka.

Dan se je jim je nagnil že preko hrbtov in še se niso ozrli in oddahnili. Počasi se je dvigalo sonce in vsrkalo jutranjo vlago; počasi so se jim razgrela telesa. Pritekel je pot in šele sedaj so se žanjci zavedli svoje moči, raztegnili so noge in pridržali glave nad sklonjenimi životi, sedaj je pot curiljal z obraza brez ovire in pripeka jim ni mogla škoditi. Telesa so se zaganjala v loku in roke so sledile; z levico so pobirali šelesteče žito, desnica pa je sukala srp, jeklo je bežno švigalo in bleščalo med suhimi, zlatimi bilkami. Ob vsakem zamahu je padlo za snop žita.

Stali so podobni živalim, ki se počasi pomikajo dalje; svobodni, čvrsti in odporni, niso omagali, pre-

žeti žarečega sonca se vendar niso ustavljali, ampak hiteli naprej in naprej; upognjeni in spet vzravnanji, zamah je sledil zamahu, brez smotra in konca so se pomikali dalje, dokler niso morali obstati s skrhanimi srpi. Potem so posedli na stolčke, pričeli klepati s kladivi in z oslami brusiti otopelo jeklo, da bi znova pričeli.

Šele opoldne, ko se je oglašil zvonček na posestvu, so se prvič oddahnili. Prenehali so z delom, pometal srpe iz vlažnih dlani in se zapodili kot za stavno proti poslopjem, ki so se belila v sencih košatega drevoja. Bila so podobna zeleni oazi sredi razbeljene puščave.

»Vse morate jesti,« jim je svetoval veliki hlapec, ki je stal med njimi.

Tega jim ni bilo treba reči, jed jim je šla v slast, pijača še bolj. Debeli hlapec Fent, ki mu je bilo tako všeč na posestvu, se je čutil žilavim fantom in jim je zavajal; toda ko je videl njih ožgana telesa in zagorele, potne obraze, so se mu zasmilili. Dobro mu je delo, da jih je mogel ogledovati, ko so vsi izmučeni počivali.

Po jedi so se hoteli okrepčati v ribniku. Nagi so poskakali kot žabe v spenjeno, mlačno vodo, se potapljali, priplavali vsi zeleni in umazani spet na površje ter se smejali sami sebi.

To jih je okrepilo in nič več se niso čutili utrujene. Kmalu so odšli z novimi močmi nazaj na delo, pod žgoče sonce.

Popoldnevi so bili tu strašni. Vsa pokrajina je bila prepojena z žarečim soncem, ki je ogenj in žveplo razbesnjeno lilo iz zraka. Najmlajšim žanjcem je bilo spočetka tesno pri srcu, ko so se morali pričeti boriti po tem ali onem pobočju s to neznošno vročino, z vsemi neizmernimi polji žita. Ostali niso nič več premišljali in so preudarno hodili na delo. Zavihali so robove klobukov čez čelo pred oči, se vzravnanji, nato sklonili in se lotili dela, samo da bi povečali vrzel v žitu, ki se je dvigalo pred njimi za moža visoko in mu ni bilo videti konca. Zdelo se je, da ne bo moč prodrati skozi to živo ograjo.

»Kje bi sedajle najrajši sedel, Kretse,« je zaničljivo dražil Sneyer. »Poleg svoje Karoline z velikim vrčem svežega piva v oštariji, kajne, ali pa bi čofotal v vaški mlaki, takole proti večeru?«

Nihče se ni upal smejeti Sneyerjevi neumnosti; sonce je danes tako strašno pripekalo; njihova grla se bila povsem izsušena, da jim je za stajala sapa in je pot curkoma lil po telesu.

Kdo je bil tako prokletu neumen, da je spregovoril o pivu, o sladkem, mrzlem, penastem pivu iz gostilne pri »Veselem krčmarju« in o hladni kopeli zvečer! Oče nebeški! Ozri se vendar na uboge fante, kako trpe in se mučijo, da komaj še vzdržijo na nogah.

Rick je ječal potihoma in vrelo je v njem; nič več ni čutil tal pod nogami, ni videl migetajoče dnevne svetlobe in njegovo drobno telo je odrenelo od nog do glave. Le roke so se še stegale in zamahovale brez prestanka, sam ni več dobro vedel, kdo jih goni sem ter tja. Včasih si je otrl z dlanzo potne kaplje s čela in oči ter se skrivaj ozri na levo in desno, da bi videl, če se ni kdo od tovarišev že mrtev zgrudil.

»Ali v tem kraju nikoli ne dežuje?« je zaupno vprašal Labba, ki je vihtel srp na njegovi desnici kot sam živ zlodej.

»Saj, še dežja nam manjka! Veš, pobič, če tu prične, utegne biti pet tednov brez prestanka prav tako kot pri nas doma. Potem se pa lahko zavalimo na svoja ležišča, se pretegujemo in zajemo ves svoj zaslužek. Vreme je lepo, fant, nekoliko soparno sicer, toda temu se boš še privadil.«

»O, da bi vsaj en dan deževalo,« je vroče želel Rick, »ne vem, kaj bi dal za eno samo kapljo vode iz zraka ali za teman oblaček pred sonce.«

Toda sonce je pripekalo in žgalo kar naprej, kot bi Bog namenoma mučil uboge ljudi in se jim posmehalo.

Labbe pa je vendar potolažil mladega žanjca. Dožil je novega poguma in upal je, da se bo sčasoma le utrdil, da ga vročina ne bo več tako izmučila in bo kmalu žel s tako lahkoto kot drugi žanjci.

Lida, dom in vse njegovo veliko hrepenenje je bilo daleč nekje v megli, pol pozabljeno in minulo, v preteklosti, ki se ne bo vrnila nikoli več. Rick ni imel niti časa, niti veselja, da bi mislil na vse te stvari.

Dnevi pa niso bili le soparni in polni trpljenja, ampak tudi neskončno dolgi; noči so bile težke in so ga izmučile, da se je čutil ves chromel in izčrpan, noge so ga komaj

ADVENT

Vane Betkin

*Kot Judje, ki s pobožnimi željami
nekdaj pričakovali so Mesije,
da jim svobode luč svetla zasije,
ko vlade svoje jim nastop ožnani,*

*tako i mi s prosečimi rokami,
ko časov krutih srd nad nami vije
in kri poslednjo iz teles nam pije,
v nebo strmimo, če že gre Pričakovani.*

*A Kristus zdavnaj že je svet odrešil,
opravił svoje veliko poslanstvo;
ker človek ga v slepoti bil je zgrešil,*

*na sámem njem sedaj je mesijanstvo:
zato le sami sebe prenovimo
in svetu novih zarij prinesimo!*

PRAZNIK KRISTUSA KRALJA

Kan. dr. Gregor Žerjav

Gotovo je posebno pomenljivo, da prav v pričetku našega dela v novem letu praznujemo naš veliki praznik — praznik Kristusa kralja. Saj mora vse naše življenje, vse naše dejanje in nehanje biti navsezadnje posvečeno Gospodarju našega življenja, Darovalcu našega zdravja in mladostnih moči — Kristusu kralju.

Misel kraljestva božjega je vodnica svetovne zgodovine, vodilna misel staréga zakona in Kristusovega evangelija. Za kraljestvo božje se je naš Gospod učlovečil, zanje je živel, trpel in umrl; kraljestvo božje je jedro njegovega nauka. Zato je slika Kristusa kralja tista podoba, ki nam v bogočastju cerkvenega leta največkrat stopa pred oči. Kraljestvo božje je bilo v vseh časih krščanstva cilj in najmočnejši nagib katoliškega delovanja. Sedanji papež Pij XI. je v več okrožnicah javno poudaril, da se mora utrditi gospodstvo; kraljevanje Kristusa kralja v dušah posameznikov, v

družinah, v šolah in državah, sploh v vsem zasebnem in javnem življenju. Zato je pred desetimi leti vpeljal poseben praznik, da se vse krščansko ljudstvo vsako leto iznova zave neizmerne odlike, ki so jo deležni člani kraljestva Kristusovega, pa tudi resnobnih dolžnosti, ki jih nalaga služba tako velikega kralja.

Kako primerno smo si tudi mi, ki hočemo biti vedno praktični katoličani, izbrali praznik Kristusa kralja za svoj praznik in dan svoje verske obnove. Praznujmo ga primerno navodilom sv. očeta!

Na praznik Kristusa kralja sklenimo, da vse svoje življenje ohranimo v skladu z nauki vere. Ne sme biti nikdar nasprotje med naukom Cerkve in našim vsakdanjim delom in življenjem. Trdna mora biti naša vera, globoke korenine mora poznati vse naše bistvo, ne sme nam biti samo neka zunanost, navada. Versko življenje je moč v duši, ki usmerja vse naše življenje k večnim ciljem. — Z doslednim krščanskim življenjem se moramo pripraviti za težke ure in hude notranje boje, ki prej ali slej na vsakogar pridejo. Le kdor je pripravljen, v boju vzdrži.

Na praznik Kristusa kralja sklenimo, da hočemo s svojim apostolskim udejstvovanjem pomagati Kristusu njegovo kraljestvo širiti in utrjevati tudi med drugimi, kjerkoli bomo delovali. Z besedo in zgledom moramo svetiti družbi, zakaj vera je zadeva občestva. Pogubna je zmota, da je vera zasebna zadeva vsakega posameznika, da nima z javnostjo nič opraviti. Vera mora vse človekovo delovanje voditi in ga popolnoma prešinjati. Vera je za življenje kar kri za telo, kar kisik v zraku za vsako živo bitje. Kakor rastlina ovne v temni kleti, tako tudi vera, ako ostane le notranja zadeva, ki svoje moči na zunaj ne kaže. V občestvo Cerkve se vera razširi in razcvete; v občestvenem življenju more pokazati sadove.

Vero v notranjosti utrditi in poglobiti in jo v javnem življenju do vpliva privedi, jo iztrgati iz temne kleti notranjosti in jo postaviti v sonce občestvenega skupnega, javnega življenja, to naj bodo naši sklepi na naš veliki praznik in te sklepe darujmo v blagoslov Kristusu kralju, ki naj postane, če le mogoče, na ta praznik tudi naš gost v obhajilu.

FANT-VODITELJ LJUDSKE KNJIŽNICE

Prof. Francè Jesenovec

Slovenska prosveta se je v podeželju začela sicer že z ustanavljanjem čitalnic od leta 1861. dalje, pa se je poglobila šele trideset, štirideset let kasneje, ko je naš veliki Evāngelist Krek zaoral pred štiridesetimi leti najgloblje brazde v slovensko ljudsko prosveto. Takrat se je po SKSZ in malo kasneje po Orlih, slednjič pa po PZ začelo širiti prosvetno delo po naših mestih, trgih in vaseh, tako da ima danes ta dan skoroda vsaka župnija na Slovenskem svoje kulturno žarišče, svoj Ljudski dom, ki v njem hočem sedajle prav posebno poudariti izredno važno ustavno — ljudsko knjižnico.

Že naš véliki pesnik, organizator in kritik Francè Levstik je v svojem najznamenitejšem književno-programnem spisu »Popótovanje od Litije do Čateža« 1858. l. spoznal, da preprosto slovensko ljudstvo zelo zelo rado bere. In ni se motil. Danes ima vsaka župnija knjižnico, vsaka kmetska hiša svoj tednik, če ne celo dnevnik.

To veliko veselje do branja — zlasti v dolgih zimskih večerih — pa moramo pravilno urediti. In pri tem urejanju, mislim, da gre važna beseda našim fantom, ki so v novejšem času končali tako ali drugačno šolo, pa v Prosvetnih društvih na deželi prejeli funkcijo knjižničarja ali kakega pomočnika v knjižnici. Tem in takim so namenjene besede pričujočega članka, ker se mi zdi, da se na splošno vodijo naše ljudske knjižnice vse preveč brez smotra, neurejeno, brez tehtnih premislekov, prepovršno. Zato si hočemo v pouk voditeljem naših ljudskih knjižnic v tem članku ogledati tele probleme:

1. Zakaj naj fant vodi ljudsko knjižnico?
2. Po katerih kriterijih naj nabavlja knjige?
3. Po katerih vidikih naj jih uredi?
4. Kako naj jih izposoja?
5. Tehnika vsega poslovanja in nekaj podrobnosti.

I.

Fantje so poklicani za voditelje naših ljudskih knjižnic. Zakaj? V Prosvetnih društvih so v glavnem ali centralnem odboru predsednik, podpredsednik, tajnik, blagajnik, knjižničar, gospodar, duhovni vodja in odbornika za treznostno gibanje ter narodno obrambno delo. Večina teh funkcij naj bo po mojem mnenju v rokah starejših mož, trdnih gospodarjev, takih mož, ki imajo že dosti praktičnih življenjskihkušenj zlasti iz gospodarskega življenja, mladi fantje pa naj sprejmejo tajniške posle in vodstvo knjižnice. Zlasti knjižnice. Kajti od knjižničarja zahteva današnji čas ne toliko bogatih gospodarskihkušenj, kakor splošne, predvsem književne in kulturno prosvetne izobrazbe. In do te ima mlad fant mnogo več volje, prilike in sposobnosti kot starejši možje. Poleg šolske izobrazbe nudi Prosvetna zveza mladim fantom še posebno strokovno izobrazbo s prirejanjem specialnih tečajev — tudi za knjižničarje z dežele. Za vso to izobrazbo pa je mlad fant vse bolj dovteten kot star mož. Zato naj vodijo naše knjižnice mladi fantje! In ker je vaš list — »Kres«, naj še ta spregovori nekaj praktičnih, zelo potrebnih načel in navodil za poslovanje v prosvetnih knjižnicah.

II.

Dragi prijatelj, izvoljen si bil na občnem zboru Prosvetnega društva za mladega, novega knjižničarja. Kako boš začel svoje delo? Kaj te najprej čaka? Vzemimo primer, da si prejel povsem zanemarjeno, neurejeno, slabo knjižnico, ki je že več let spala, tako da te čaka delo od vsega početka, kot bi ustanavljal knjižnico popolnoma nanovo.

Ko si izbral sobo za knjižnico in postavil vanjo dovoljno število omar za knjige (omare naj bodo zaklenjene radi varnosti s steklenimi vratci!), te čaka najtežje vprašanje načelne važnosti: nakup knjig. Recimo, da imaš denarja za prvo silo dovolj. To pustimo ob strani. Važnejše je, kaj in kako boš kupil, katere knjige boš izbral, da bodo primerne za Prosvetno društvo.

Prvo in najvažnejše je, da poznaš vsaj v glavnih obrisih našo slovensko književnost,¹ njeno zgodovino in kritiko, njen razmah v preteklosti in sodobnosti. Poznati moraš ne le imena posameznih pisateljev in njihovih najznamenitejših del, ampak tudi vplive, ki so jih rodili, tokove in dobe, ki so se odražale v naši literaturi. Šele po globljem razumevanju slovenske književnosti boš namreč mogel pravilno oceniti tega ali onega pisatelja, to ali ono njegovo delo glede na to, ali sodi v našo knjižnico ali ne. To presojanje pa je danes precej kočljiva stvar.

V naši javnosti je v veljavi trojen način ocenjevanja knjig: katoliški, svobodomiselni in marksistični. Prvi pravi, da so dobre le tiste knjige, ki so pisane na katoliški podlagi, ki izhajajo iz Boga in vodijo človeka k Njemu. Drugi pravijo, da je pisateljevo mišljenje o Bogu, duši, večnosti — postranskega pomena, knjiga je dobra, če zadošča estetskim pravilom o lepem, če je vesten izraz pisateljeve osebnosti in njegovega svobodnega mišljenja in življenja. Tretji pa trdijo, da je za naš čas dobra le taka knjiga, ki piše o socialnem vprašanju, ki povečuje proletarijat in mu slika nebesa na zemlji.

Samo ob sebi se razume, da se bomo mi ravnali po prvih, po kritikih, ki izpovedujejo javno in jasno svoj katoliški svetovni nazor. *Knjige, ki ne priznavajo Boga, ki smešijo Cerkev, ki omalovažujejo večne verske resnice, ne smejo v naše knjižnice. Prav tako ne knjige, ki pohujšujejo našo slovensko mladino.* Le to bi pripomnil, da v tem pogledu danes ne smemo biti tako ozkosrčni, kot so bili nekateri Mahničevci pred petdesetimi leti. Danes je življenje napravilo velik skok naprej, zato tudi knjige presojava svobodneje, kot smo jih nekoč. Vzgojno stališče je sicer za našega knjižničarja prav tako važno kot povsem leposlovno, a to naj ve, da je ta knjiga za te in te bravec primerna, za one in druge pa neprimerna. Radi tega je jasno, da mora naš knjižničar dobro poznati prav vse svoje bravece ne le po imenu in obrazu, ampak še bolj po njihovi izobrazbi in mišljenju. Vse ni za vsakega. Marsikatera knjiga sme le v roke pametnejših, zrelejših in razsodnejših ljudi, pred nepoklicanimi pa naj se skrije!

Čestokrat pa se gornji trije načini kritike prečudno pobijajo med seboj, da nazadnje niti ne moreš vedeti, kako in kaj je pravzaprav s knjigo, ki jo nameravaš kupiti. V takem dvomljivem primeru vprašaj duhovnega vodjo za svèt.

Pri nakupovanju knjig boš poleg načelnih vprašanj zadel tudi na denarno stran. Knjižnica se namreč v podeželju nikjer ne more sama vzdrževati.

¹ V posebnem članku bom našim mladim knjižničarjem tudi v tem pogledu nakazal nekaj dobrih poti in misli.

vati, ampak je navezana na prispevke centralne blagajne. Iz te naj knjižničar skuša dobiti čim največ podpore. Za ta denar in za tistega, ki ti ga prinese knjižnica sama, boš kupil večje število knjig in naročil najvažnejše revije in časopise. Pri nakupovanju glej predvsem na *kakovost* knjig, manj pa na *kolikost*. Res je sicer, da bravci tu in tam hočejo slabših knjig, pa celó sam odbor ti bo naročil, da kupi cenejše knjige, samo da jih bo več. A tako ne smeš delati! *Šunda in kiča, to je slabih in ničvrednih knjig starejšega ali najnovejšega datuma, se izogibaj!* Saj je vendar bolje, da berejo ljudje manj, pa tisto vredno in dobro, kakor pa da požirajo šund in se ob njem kvarijo. *In te propadlosti med preprostim ljudstvom si na takle način kriv tudi ti, če ne paziš, kaj in kje kupuješ.*

Še nekaj moraš vedeti pri nakupovanju knjig. To je vprašanje njihove *vsebine*. Knjige so ali povsem leposlovne ali znanstvene ali poljubno poučne ali zgolj zabavne ali kriminalne ali nabožne in končno mladinsko vzgojne. Zdi se mi, da se ne motim ob misli, da bodo bravci danes ta dan predvsem želeli kriminalnih romanov, zanemarjali pa bodo prave leposlovne in poučne knjige. Nekoliko jim pač lahko ustrežeš. Kajti s tem jih tembolj privežeš na svojo knjižnico. Le pravo mero naj vedó! Sicer pa jih vedno bolj in bolj navajaj na leposlovne in zabavno poučne knjige! Pretežkih, povsem strogo znanstvenih pa ne kupuj, ker so za podeželsko knjižnico brez pomena! *Saj se ljudstvo rajši uči ob lahkem čitivu, ki ga ob enem zabava.*

III.

Knjige, ki si jih kupil, je treba v knjižnici pravilno urediti, ne pa da bi jih kar tako vrgel v omaro. Preden položiš knjigo na določeno mesto, jo moraš vpisati v zapisnike.

Naše podeželske knjižnice premnogokrat sploh nimajo nobenega zapisnika. Knjige leže razmetane sem in tja, brez reda, prav kot bi ne imele nobene cene in nikakega pomena. Knjižničarji pa, ki nimajo drugega čuta odgovornosti, jih kar izposojajo, ne da bi vedeli, kdo in koliko jih je vzel. In bravec jih vrne ali pa tudi ne, saj ga nihče ne kontrolira. Tako se knjige porazgube Bog ve kam — *in knjižnica propade radi prevelike malomarnosti knjižničarjeve.*

Iz vsega tega utegne biti vsakomur jasno, da so za dobro urejeno knjižnico zapisniki knjig prav tako važni kot knjige same. Zato moraš najprej napraviti zapisnike vseh knjig, ki si jih kupil. Če pa si kake zapisnike že dobil, jih preglej in če so slabi, jih popravi in preuredi po temle navodilu:

Zastarelo je mnenje, da se napravi zapisniki kar po abecednem redu; pa se pri tem zmešajo knjige tako, da ne najdeš niti pisatelja niti ne moreš pregledati knjig po strokah in vsebini. Zato bi jaz svétoval, naj se napišejo dvojni zapisniki: 1. po pisateljih, 2. po vsebinskih oddelkih.

Zapisniki po vsebinskih oddelkih naj vsebujejo poseben oddelek mladinskih, znanstvenih, leposlovnih, ki naj imajo zopet pododdelke starejših

del, novejših, časopisov in revij. Vse knjige v enem oddelku ali pododdelku naj imajo eno in isto oznako, n. pr. A, v drugem B, v tretjem C itd. Posamezne knjige enega in istega oddelka pa naj se potem zaznamujejo A₁, A₂, A₃ . . ., B₁, B₂, B₃ . . . itd. Na podoben način se uredijo knjige po pisateljih. Najbolje pa je, če kar ureditvi po oddelkih pridružiš še ureditev po pisateljih, ki jih uvrsti po abecednem redu!

Takole naj bo n. pr. knjiga vpisana:

Bevk Francè: V Zablodah D 16

Signature A₅, B₄, C₈ itd. vpiši v knjigo in na hrbet ovitka (vsaka knjiga mora biti ovita!), obenem pa seveda tudi v vse zapisnike. Vsak zapisnik naj bo napisan ali še bolje natipkan vsaj v dveh izvodih, če ne v treh in še več. Tistega, ki bo na razpolago bravcem, napiši na trd karton!

Tako urejene knjige položi v omare, vsak oddelek naj ima svojo polico!

IV.

Da boš knjigo lako izposodil, mora imeti svoj karton z naslovom te knjige, vsak bravec pa naj ima svojo kuverto, ki nanjo vložiš tiste kartone, katerih knjige si je tisti bravec izposodil. Na karton pa zapišeš datum, kdaj mora bravec knjigo vrniti. Na deželi naj bo rok za izposojanje 14 dneven. Izposojnina za ta čas naj bo 1 Din; če pa bravec ne vrne pravočasno knjige, mu za vsak nadaljni teden zaračunaj 1 Din zamudnine. Obenem pomni, da mora vsak bravec ob začetku, ko vstopi, plačati 5 Din vpisnine. To so dohodki knjižnice, in sicer redni. Odbor pa mora prispevati še izredne, da bo mogoče knjižnico čimprej dvigniti na primerno višino.

Na deželi naj se knjige v Društvu izposojajo ob nedeljah in praznikih po dopoldanski in popoldanski službi božji. Knjižnica naj bo prav gotovo odprta v zimskem času, to je od septembra do aprila, v letnih mesecih je pa lahko zaprta, le v podeželskih mestih in trgih naj bo odprta ob sredah zvečer. Prav tako naj bo v večjem industrijskem kraju, kjer so delavci zaposleni le do petih ali šestih popoldne, tudi v zimskem času knjižnica poleg nedelj odprta tudi ob sredah ali četrtek zvečer!

To je tehnična stran pri izposojanju. Naj poudarim še načelno, ki sem jo že zgoraj omenil: da je namreč treba strogo paziti, komu damo kako knjigo. Na deželi na to ne bo težko paziti, ker število bravecev ni preveliko.

Pri izposojanju bodi hiter, toda natančen, do bravecev pa vljuden in postrežljiv! Nudi, če le mogoče, vsakemu tisto knjigo, ki jo želi! Upoštevaj pa pri tem vedno vrstni red za bravece. Kdor je prej čital prvi del kake knjige, naj tudi drugega dobi prej kot tak, ki je čital prvi del pozneje. Tu ne sme biti nobene protekcije, nobene prednosti, ampak le srog red in dosledna pravičnost. S prijaznim nastopom boš pridobil mnogo novih bravecev, z netovariškim ravnanjem boš pa vse izgubil. Vedi pri vsem tudi to, da tvoje poslovanje tudi Društvu samemu lahko mnogo koristi ali pa premnogo škoduje.

Več kot tri do štiri knjige nikar ne posodi enemu bravcu en in isti dan, ker število knjig na deželi ni preveliko, še bolj pa zato, ker premnogi nimajo doma primernega prostora, kamor bi shranili večjo množino knjig. Pa ti zato čez 14 dni vrnejo knjige vse zamazane in raztrgane, kar je seveda velika škoda za knjižnico.

Da pa ti ne bo treba nove knjige že čez mesec ali dva vreči v peč, izposojaj vedno samo zavite knjige!

V.

K podrobnostim bi omenil, da ne smeš pozabiti za reklamo za knjižnico. Vsaj nekaj boš utegnil zanjo žrtvovati. Večkrat jo javi v časopisu, na Društvenem domu naj visi kak lepak, po hišah pa razpošlji lističe, ki na njih vabiš ljudi v knjižnico!

Knjižnice naj ne podpira samo društveni odbor, temveč tudi premožnejši člani in tudi občinski odbor. Da, tudi ta, saj ljudska knjižnica v obilni meri skrbi za podvig prosvete ne samo med društvenimi člani, temveč za ves okoliš, za vse občane.

V knjižnici si za izposojanje moraš izbrati še dva fanta — pomočnika, kajti ti sam imaš dovolj posla z vpisovanjem vrnjenih in nanovo vzetih knjig, ona dva pa strežeta bravcem, hranita vrnjene knjige in dajeta nove.

Delo v dobro urejeni knjižnici torej ni tako preprosto, kot bi utegnil marsikdo misliti. Dosti časa in truda terja to delo, a ne plašimo se ga! Če dobro vodimo knjižnico, bomo za vedno imeli lepo zavest, da smo tudi mi nekaj doprinesli k izobrazbi preprostega slovenskega ljudstva.

DOMA

Vane Betkin

*V občutku svóbode sprehajam mimo polj,
zorečih se, in čutim bolj in bolj,
kako se v meni nova moč poraja
in dušo z upi novimi napaja.*

*Po gozdih se hladim in obiskujem
okrogle hribce in pobeljene cerkvice,
ki so na njih, in varujejo vasice,
da jih življenje mest z nobeno silo
v vrtinec svoj še ni zvalo,
in sem tako vesel, da tu domujem!*

*Zamaknjen v to lepoto hodim nem
mimo življenja in samo to vem:
tu polja zlatozorna in gozdovi
in grički ti in cerkvice na njih
in koč ponižnih blagodejni dih
tako so k srcu mojemu prirasla,
da z bitjem mojim eno so postala
in duši moji bodo vedno v novi,
razkošnejši krasoti se prikazovala.*

KOROŠKE GORE

GOSPOSVETSKI

Koroška je pravi Goro-tan. Koroško imenujejo deželo jezer in gorá. Do dvesto jezer je v deželi, gorá in hribov pa seveda še mnogo več.

Koroška je lepa dežela. Naš pisatelj Ksaver Meško pravi o njej: »Krasna je tako, tako vsa čudovita s svojimi resnimi, skoraj grozečimi gorami in s svojimi sanjavimi, melanholičnimi jezери, da jo srce mora ljubiti in oboževati.«

Toda lepih dežela je mnogo na svetu. Koroška pa nas briga pred vsem zato, ker je bila nekdanj čisto slovenska dežela in ker je še zdaj lep del Koroške slovenski. Zato nas Koroška briga in nas mora brigati. Mi živo čutimo z vsemi našimi brati po krvi in besedi. Mi vsi skupaj tvorimo organično celoto. Vsi tvorimo veliko narodno družino.

Zato nas briga celokupna zemlja, na kateri prebiva naš narod. Naravnih vezi med nami ne morejo pretrgati nasilno postavljene meje. Kar je po naravi Bog združil z vezmi krvi in jezika, je človek nasilno ločil — a ves človeški roparski pohlep po tuji zemlji ni mogel raztrgati vezi, ki naš narod vežejo v eno naravno organično celoto, v živo narodno telo!

Koroška nas briga, ker ondi prebiva naš narod, sestaven del našega narodnega organizma. Oglejmo si danes nekoliko koroške gore, pred vsem gore naše slovenske Koroške!

Najbolj gorat je severo-zapadni del Koroške. Tukaj se dvigujejo proti nebu gore visoke nad 3000 metrov, pokrite z večnim snegom in ledom. Tukaj je v pogorju Visoke Ture najvišja gora Koroške, imenovana: Veliki Klek. Ta gora je visoka blizu 3800 m (3798 m). Pod vrhom Velikega Kleka se razprostira 10 km dolg ledenik imenovan Pastirica (nem. Pasterze). Ledenik pokriva površino 32 km², torej je precej večji nego Vrbsko jezero, ki ima 21.6 km² površine. V tem delu Koroške je še veliko ledenikov, a največji je ledenik Pastirica.

Pred tisočletjem so prebivali po dolinah pod Velikim Klekom Slovenci. Še danes je tod okrog vse polno slovenskih imen, ki pričajo o tem. Pod Pastirico izvira reka Möll, kar je nastalo bržkone iz slovenskega Bela. Möll teče mimo Svete Krvi in pada pod Sv. Krvjo čez skoro 100 m visoko steno. Vse tod okrog je danes nemško, nihče več ne ume sovensko, a ta slap reke Möll se še danes imenuje »Zlapp«, spomin na one čase, ko so tukaj prebivali Slovenci. In vasi tam spodaj ob Mölli, nekdanji Belí, kako pristno slovenska imena imajo: Zágorica, Dole, Smerče, Blata, Malnice, ob Malniškem potoku, ki se izliva v Belo. In ob obeh straneh Bele stojijo gore s pristno slovenskimi imeni: Polinik (2780 m), Zadnik (2740 m), Šarnik (2651 m). In rodbinska imena prebivalcev tukaj pod Visokimi Turami, po vaseh: Malnice, Blata, Dole, Zagorica, Smerče itd., kako pristno slovenska so! Evo jih nekaj: Jamnik, Martišnik, Nojsternik, Ladinik, Glančnik, Dolnik, Gručnik, Stranik, Kajšnik, Salentinik, Krasnik, Prekernik, Ravnik, Pugelnik, Zavernik, Gradnik (Garnik) itd., itd.

Za vse te ponemčene kraje velja Gregorčičev verz: »Oh naši so samo grobovi!« In Aškerčev: »V zemlji tuji spijo zdaj, ki naša bila je nekdanj...«

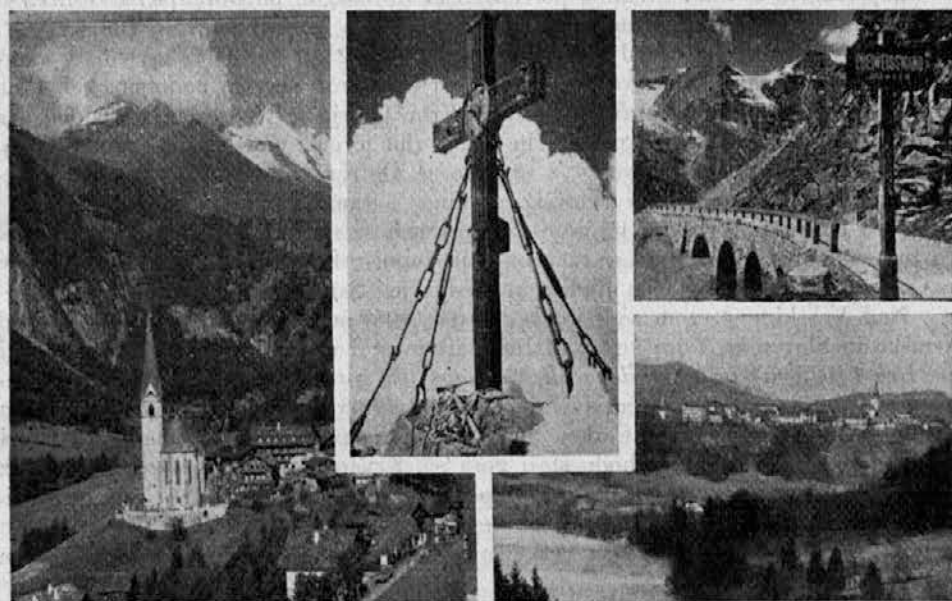
Vsa sedanja nemška Koroška je bila nekoč naša, slovenska zemlja. Urban Jarnik, pesnik, jezikoslovec in zgodovinar, ki je umrl 11. junija 1844 kot župnik v tedaj še slovenskem Blatogradu gori nad Vrbskim jezerom, je zapisal l. 1826. v celovski »Carinthiji« (Carinthia—Koroška): »Sedanji nemški Korošci so po večini stari gorotanski Slovani, in s Kelti ter poznejšimi Nemci predvsem bavarskega pokolenja, pomešan narod! Po tistih severnih krajih Koroške, kjer sedaj prebivajo Nemci,

nosijo gore, reke, potoki, homci, njive, travniki, logi, hiše, vasi *dobre dve tretjini slovenskih imen, dokaz, da so nekoč tod prebivali Slovenci.*»

Pred vojno so zgradili preko Solnograške, Koroške, Kranjske in Goriške železnice, ki je prevrtala tri mogočna gorovja namreč: Visoke Ture, Karavanke in Juljske planine. Najdaljši je predor skozi Ture, dolg je 8½ km. V zadnjih letih pa so zgradili preko Velikega Kleka za avtomobilni promet veličastno planinsko cesto, po kateri sta zvezani Koroška in Solnograška. Cesta vodi mimo ledenika Pastirica. Posebna zanimivost te ceste je cestni predor v višini 2505 m. Nad predorom so vklesane v kamen besede: In te Domine speravi — Na Tebe zaupam, o Gospod. V višini 2428 m stoji ob cesti Dollfusov spomenik: votel, štirioglat kamenit stolp z obliko piramide na vrhu.

Ob Osojskem jezeru so zgradili že po vojni na Osojščico (nem. Görlitzen) žično železnico, tzv. Kanzelbahn, ker višino, na katero vodi železnica, imenujejo: Kanzel—Prižnica.

Mnogo bolj nego gore ponemčene Koroške nas zanimajo gore Slovenske Koroške.

Desno zgoraj: Cesta na Veliki Klek. Spodaj: Velikovec ob Dravi. Levo: Sveta Kri pod Vel. Klekom. V sredi: Vrh Vel. Kleka (Grossglockner).

Ziljska dolino obdajajo na jugu Karnijske, na severu pa Ziljske planine. Do Šmohorja je Ziljska dolina slovenska. Zadnja slovenska župnija je Brdo, ki je rojstna župnija umrlega koroškega slovenskega poslanca Grafenauerja. Ziljan je podoben Gorenjcu. Podjeten je, pogumen, samozavesten, zgovoren, konservativen, pobožen. Skoro vsaka vas ima svojo cerkev. Ziljani so ohranili svojo slikovito narodno nošo, ki je poleg gorenjske najlepša slovenska narodna noša, in svoje stare slovenske šege: »štēhvanjē« in ples pod lipo.

Ziljani imajo krasne planine, kjer preko poletja pasejo živino. Skoro vsaka vas ima svojo planino. Na nekaterih planinah so tudi cerkvice in hoteli za letoviščarje. Na planinah so cele vasi planinskih koč in hlevov. Vsaka hiša ima na planini svojo kočjo imenovano: fača. Fača je zidan hlev, nad njim pa lesena kočja za ljudi, kuhinja, velika soba in kake tri spalnice (kamre). Poleg nekaterih fač je še poseben

hlev za živino. Ta hlev imenujejo tamar. Zanimivo je, da tudi na Gorenjskem najdemo besedo tamar. Mleko prodajajo kar na planini po jako ugodni ceni sirarju, ki izdeluje iz njega presno maslo in fini sir.

Ziljske planine se zaključujejo na vzhodu z Dobračom (2166 m). Dobrač je obširna gora. Na vrhu se pase govedo. Dobrač strmo pada proti Zili. L. 1348. se je vsled potresa, ki je porušil tudi Beljak, velik del gore odtrgal in zagrmel v dolino. Pokopal je pod seboj 17 vasi. Na vrhu Dobrača je planinski dom in dve cerkvi: slovenska in nemška. *Dobrač je namreč narodnosten mejnik med nemško in slovensko Koroško.*

Karavanke so pristno slovensko gorovje, kajti ob vsem severnem vznožju Karavank se govori slovensko. Karavanke so na severni strani mnogo bolj divje nego na južni strani. Lepa razgledna točka v Karavankah je Jeka (Gorenjci ji pravijo Kepa, 2143 m). Dviguje se nad Baškim jezerom in ima obliko prisekane piramide. Ob severnem vznožju Jeka se razprostira župnija Loče, kamor vsako leto prihaja mnogo letoviščarjev. V Ločah stoji veličastna cerkev, ki jo je pozidal župnik Lajčaher. O njem se pripoveduje, da je v Jeki kopal zlato.

Lep razgled se nudi izletniku po Slovenski Koroški in po Gorenjski z Golice, še lepši s Stola. Na severni strani se razprostira Vrbsko jezero, na južni Blejsko.

Čisto v slovenskem ozemlju Koroške stoji Obir (2142 m). Obir ne stoji v glavnem grebenu Karavank, marveč je pomaknjen bolj proti severu, podobno, kakor na nasprotni (južni) strani Karavank Storžič. Vrh Obirja je velik planinski dom. Na Obirju je tudi meteorološka postaja in torej vrhu te gore tudi pozimi prebiva opazovalec, ki je po telefonu zvezan z ravnino. Z Obirja se nudi lep razgled na Celovce, na Rož, Podjuno in na Celovško ravnino — sama slovenska zemlja.

Med Dravo in Vrbskim jezerom oz. Celovcem se razprostira hribovje Osojnica. Po južnem pobočju hribovja se razprostirajo župnije Bilčovs, Kotmaravas, Žihpolje in Golšova, vrhu hribovja pa Radiše in Medgorje. Same slovenske župnije.

Nad Vrbskim jezerom so *Osojske Ture* (1069 m), narodnostni mejnik med Nemško in Slovensko Koroško. Nadaljni narodnostni mejniki so: *Št. Viška gora* ali *Sv. Urh* (1015 m) in *Sv. Helena* ali *Magdalenska gora* (1058) — stražarja gospodstva polja. Sv. Helena se dviguje nad celovško ravnino, ki jo v zadnjem času s polno paro ponemčujejo. Cerkev Sv. Helene spada v župnijo Otmanje. Dve uri hoda od Sv. Helene proti vzhodu stoji gora sv. Krištofa ali *Sv. Krištof* (900 m) z mnogo obiskovano cerkvijo na vrhu, ki spada v slovensko župnijo Št. Lipš ob Krki. A lepa župnija se hitro ponemčuje, ker je od nesrečnega plebiscita sem v Št. Lipšu ob Krki nemški duhovnik in se v cerkvi pridiguje in moli in poje samo v nemškem jeziku.

Nadaljni narodnostni mejnik je *Svinja* ali *Svinška planina* (2081 m) z obširno ravnino na vrhu, po kateri se pase govedo. Na južnem pobočju Svinje planine se razprostirajo slovenske župnije: Djekše, Kneža, Krčanje.

Svinji planini nasproti stoji na jugu v Karavankah Peca (2114 m), v kateri po narodni pripovedki spi kralj Matjaž.

NAŠE ROMANJE K TRIGLAVSKI M. B.

France Jauh

Tovariš France je otvoril sestanek, prisrčno pozdravil navzočne, pred vsem tovariša novomašnika, ki je zamislil to naše romanje, in z veseljem ugotovil dejstvo, da sem nam je izpolnila naša dolgoletna želja, da ima naša planinska družba svojega duhovnika. Nato so bile na vrsti deklamacije. Pričel je France, ki je povedal dr. Krekovo »Z gore«. Zatem je deklamiral Stanko pesem »Pozdrav novomašniku Tonetu«, ki jo je zložil sam in ki se glasi:

Iz naših
zlatih polj, rži in pšenice zorenja,
zelenih ozar in otave dehtenja
je nekdo dvignil svoje duše dar
Gospodu na oltar.

Iz naših
v zelenje ovitih prelepkih domov,
cvetočih od vrtnic, begonij in drugih cvetov
je nekdo dvignil k Njemu roke
za nas in za vse.

Iz naših,
v težave in padcev premnogih, vstajenj,
zastrtih duš in novih hotenj
je vstal nekdo, ki bo borivec z Gospodom
za novo mladost.

Iz naših
src, dragi Tone, Ti pozdravi vro,
Tebi, ki si prvič daroval Kri in Meso
Gospoda našega in ki postal si vez
med nebom in zemljo.

Nato je prevzel besedo novomašnik, se zahvalil Stanetu za pozdravno deklamacijo in dejal, da se mora zato, ker je postal mašnik v prvi vrsti zahvaliti Bogu in molitvi svoje matere. Nato je imel na nas vse lep nagovor, v katerem je izvajal prelepe misli, v katerih je primerjal življenje planinca življenju in borbi krščanskega človeka.

Predsednik France se zahvali tovarišu novomašniku za lepe tolažilne in bodrilne besede in nadaljuje:

Dragi bratje! Priromali smo sem v to bajno kraljestvo gora, med to silno kipenje vrhov, v naročje očaka Triglava, da praznujemo naš prelepi praznik, po katerem smo hrepeneli dolga leta, da daruje naš brat Tone prvič sveto daritev v kapelici Triglavske Matere božje, ker to bo najlepši biser tega našega romanja, in da se ojači naša idealna in idejna prijateljska in planinska vez. Upam, da ga ni med nami, ki bi se ne počutil srečnega tu na zračnih višinah, prost dolinskih spon, daleč od doline solz in zdihovanja. Tu na planinah biva sreča, tu biva mir, ki ga dolina v vsem svojem bogastvu, razkošju in vrvenju ne premore. Nismo prišli tu gor, da bi stregli telesu, ampak prišli smo, da napojimo naše duše iz neusahljivega vira lepote gorske narave, katera izžareva bistvo Večne Lepote in si v borbi s strminami nabereemo novih moči, delavnosti in borbenosti. Kako puste in prazne bi bile gore, če bi jih smatrali, kot jih smatra zmaterializirani svet le kup kamenja, gmoto materije. A mi pa vidimo v njih čudo božjega stvarstva in božje pričujočnosti in zato se počutimo srečne v njihovem objemu, ki nam vzbujajo krasna religiozna čustva. Današnji čas nas potiska v materializem, ki ubija duha, a mi pa, ki verujemo v duhovnost, hočemo napolniti naše duše z duhovnimi vrednotami in našega duha dvigniti k večnemu, neminljivemu idealu, ki je ideal vseh idealov in Lepota vseh lepote. Le v Njem in njegovem stvarstvu najde naša duša popolno srečo in mir. Svet je ves poln sovraštva in hudobije, laži in prevar in nas tolikrat prevara in razočara, le Bog v svojem stvarstvu je neskončna Ljubezen, Resnica in Dobrota, zatorej iščimo Njega, ki nas nikdar ne vara in razočara.

Nato je zaključil sestanek s krepkim Bog živi!

Dolina se je začela potapljati v morje teme, iz katere so zažarele luči, na nebu pa so zadržtele zvezde, mrak je jel objemati gorsko pokrajino. Utihnili smo in opa-

zovali, kako umira dan. Zavladal je svečani molk, ki je doma samo v planinah in cerkvi, ker le v molku in samoti moreš popolnoma zbrati duha. To sveto tišino prekinje drobni glasek zvončka pri kapelici, ki je zapel večerni pozdrav Mariji in združila nas je večerna molitev, saj to je najmočnejša vez, ki nas druži. Ah, to nam je bila pri sreču tista prelepa: »Že pada mrak v dolino, večerni vgaša zor...«

Bili smo srečni, želeli si nismo prav ničesar več. Odkod izvira ta sreča? Iz Njega, ki je postavil te mogočne sklade in iz Nje, ki je prisostvovala Njegovemu delu. Hvala Ti, Vsemogočni, ki si ustvaril toliko lepote za naše, po večni in neminljivi Lepoti hrepeneče duše!

Zdelo se nam je, kot da smo brez teles, kajti glavno vlogo so igrale naše duše, ki so pile krasoto poletnega večera v planinah. Čudili smo se, ali je sploh mogoče kaj takega na tej bedni zemlji.

Tam za daljnimi Tirolskimi gorami je ugasnila večerna zarja, izza Kamniških planin pa je priplavala kraljica noči in nastala je krasna mesečna planinska noč, polna poezije in nebeške lepote. Triglavski vrh in njegovi sosede so bleščali v njenem svitu. Kaj čuti naša duša ob takihle trenutkih, se ne da popisati, ampak samo občutiti.

Dolgo smo občudovali to lepoto. Naša čustva so se razlivala v pesem, ki je odmevala od Triglavske stene in se izgubljala v vsemir. Na spanec smo čisto pozabili. Ali bi ne bilo škoda prespati takele noči? Dali smo duška vsemu veselju, saj je tu doma, saj ni nikjer toliko razpoloženja in tihe sreče kot v planinah. Nismo se mogli ugnati, dokler nas niso prišli »ata« opozarjat, da bo treba misliti na počitek. Težko smo se sprijaznili s to mislijo, toda »ata« se mora ubogati. Zato smo, sicer neradi, toda vendarle zlezli v podstrešje.

Prva slutnja dne, ki se je narahlo svitala nad Kamniškimi planinami, nas je zdramila, vrhovi so bili jasni in čisti. Mesec se je nagibal proti zatonu, da ga, tega ponočnjaka, ne zasači sonce, zvezde so ugašale, v dolini pa so zvonovi oznanjali rojstvo mladega dne. Zbrali smo se pri kapelici in iz naših grl je zakipela v mlado jutro: »Ko v jasnem jutru primiglja...«

Pozdravljen, Gospod, v mladem jutru, v Tvojem imenu hočemo preživeti današnji dan! In naš Tone je stopil k oltarju božjemu, k Bogu, ki razveseljuje našo mladost, naš organizator France pa mu je ministriral. Ko je zaklical mašnik: *Sursum corda*, se nam je zdelo, kot da nismo več na tej grešni zemlji. Globoka pobožnost, kot nam je lastna le ob izrednih trenutkih, je objela naše duše in sveta resnost legla na naše obraze. In ko je strežnik pozvonil za povzdigovanje, je pokleknila mlada četa na ostro izprano kamenje in se, vtopljen v najglobljo pobožnost, klanjala Gospodarju vesoljstva in Njegovi materi, kraljici nebes in zemlje: »Pozdravljena, prečista, Ti najlepši ideal naših mladih dni, kako nas osrečuješ! Radi prihajamo k Tebi na te sončne višine, izprosi pri Sinu, da bo upošteval naše iskrene prošnje, da se nekoč snidemo na Večnih gorah.«

Vsa gorska pokrajina je bila kot en sam velik oltar, na katerem so žareli vrhovi kot velikanske sveče. V tako veliki cerkvi še nismo bili nikdar pri maši, stene so ji sosednji vrhovi, strop pa neba obok, saj je večja kot sv. Petra v Rimu.

Po maši smo si oskrbeli zajtrk, nato stopili še malo h kapelici in zapeli v slovo od Triglavske Matere Božje tisto: »Zgodnja danica, Tvoji mornarji...« ter odhiteli navzdol okrog Malega Triglava mimo Aleksandrovega doma čez kamenite puščave proti dolini Sedmerih jezer ali Komni. Medpotoma smo prišli tudi do italijanske meje, ki jo je stražil: »Un porco di Bacco« in nas ošvignil z zelo službenim pogledom. Sopihamo po snegu in grušču navzgor na Hribarico, na vrhu malo odmora in še en pogled na Triglav — in izginil nam je izpred oči. Po malo smo se podričnili k tretjemu jezeru, ki nas je napojilo z ledeno mrzlo vodo.

Pokrajina postaja vedno bolj bujno obraščena s travo in planinskimi zelišči. Planinski pelin nam nudi svojo grenkobo. Izza mecesnov se nam prikaže koča pri Triglavskih jezerih, pri katerih je bil po štiriurni hoji daljši odmor.

Na grobu ruskih mučencikov smo zmelili očenaš, nato pa skozi prirodni park mimo zadnjega — Črnega jezera preko strme Komarče v romantični Bohinj. Opol-dansko sonce je pripekalo v bolj malo obraščeno steno Komarče, da je bilo vroče kot v peči. Tu pa tam je švignil s pota v grmovje kak gad ali modras in s pihanjem naznanil, da mu ni všeč, da ga motimo pri opoldanskem počitku.

Ogledali smo Savico, ki nas je ohladila s svojim pršenjem, ki prši daleč na okrog. V buffetu smo se okrepčali. Preko smrečja in livad smo jo mahnil k idilič-nemu hotelu Zlatorog, se vbasali v avtobus in se odpeljali v Boh. Bistrico na po-stajo. Lepo je drčati po gladki cesti ob jezeru, ki leži pokojno med gorami. Po jezeru so se zibali lahni čolnichi in gore so se zrcalile v njem. Radi bi ostali nekaj časa tu, toda čas in denar nam nista dovolila tega, in pa dom in poklic nas kličeta nazaj v vsakdanjost.

Vlak je hitel z nami v topel julijski večer, solnce je zahajalo za Triglavom, poslavljali smo se od Triglava s pesmijo:

Zbogom gore,
naše dvore
varujte krvave zore.

MRAK NAD VASJO

Povest. Spisal *Ivan Čampa*. Nadaljevanje.

X. MRŠKOVE NAJHUIŠE URE

Odkar se je Tilči poročila, se je zdelo Mršku, da nima nobene sreče več. Prav vse, česar se je lotil, mu je šlo po zlu.

Nikdar bi ne bil mogel verjeti, da ljudje tako ostro sodijo stvari, ki pri njih niso običajne. Še na misel mu ni prišlo, da bi bil kdo radi tega, ker se Tilči ni poročila cerkveno, opustil zahajanje v njegovo trgovino ali kaj podobnega.

Ljudje pa so ljudje in nanje je treba računati. Tudi takim, ki morda že bogve koliko časa niso videli cerkve od znotraj — če je takih sploh kaj bilo — in jim je vera deveta briga, so imeli za strašno velik greh, kar je naredila Tilči.

Od ljudi je bil končno tudi Mršek odvisen, kajti bil je trgovec. Strahoma je opazoval v zadnjih letih, da je v njegovi trgovini vedno bolj prazno. Temu je bila seveda kriva velika denarna stiska, v kateri so živeli ljudje, in mislil je, da je po drugih trgovinah tudi tako.

Saj je res bilo, da so sedeli trgovci vse dni večinoma sami v trgovini, toda Mrška so bili ljudje popolnoma opustili. Kaj pa je stopiti temu ali onemu še nekaj korakov dalje do naslednje trgovine? Prav nič.

»Bom tega brezverca podpiral! Saj se mi lahko še v grlu zatakne, kar kupim pri njem, ker je vse tako grešno kot on!« Tako je govoril marsikdo.

Ljudem se je Mršek silno zameril. Od Tilčine poroke sem ga nekateri sploh videti niso mogli in so mu nagajali, kjer so mu mogli.

To je Mršek dobro vedel in strašno ga je pekla misel, da se je zameril vsem in da so mu ostali zvesti le tisti, ki so bili z njim skupaj pri vseh delih, pravičnih in nepravičnih. Pa tudi o teh je vedel, da ga bodo zapustili o prvi priliki, čim bodo izvedeli, da nimajo od njega nič več pričakovati.

In Mršek se ni malo kesal, da je svojo hčer tako rekoč prodal. Kot pri vseh stvareh, je bil tudi tukaj računar, večni računar z denarjem, vse drugo pa se mu ni zdelo važno.

Ko je večkrat premišljeval v dolgih nočeh brez spanja, kako se je prav za prav zgodilo, da se je Tilči tako spozabila, si je pulil lase, ker ga je bilo sram samega sebe in grabil se je za srce od prevelike bolečine, ki mu je kljuvala v duši noč in dan radi tega, ker se je igral s hčerino srečo v svojo korist. Toda pomagati se ni dalo nič več.

Le zakaj se je vsa dolga leta trudil in kjerkoli mogel, nasprotoval župniku in sploh ljudem okrog cerkve? Kaj ima sedaj od tega, da se je vsak teden vozil v mesto, da je ovajal in podkupaval, kaj od tega, da je razsipal denar, kjerkoli je mogel in se hvalil z njim tedaj, ko so bili drugi tako revni, da so denar komaj še poznali? Nič drugega nima sedaj od tega kot to, da so se ljudje strnili v sovraštvo do njega v močno in nepremagljivo vrsto, ki bo njega samega nekoč uničila.

Toliko se je trudil, da bi onemogočil zidanje dvorane, o kateri je čutil, da bo proti njemu nepremagljivo orožje, a dvorana raste kljub temu. V srce ga je zabolelo, ko je šel nekoč mimo nje in videl, kako se ponosno belí in dviga tam pod pokopališčem. Zdela se mu je kot trdnjava, v kateri se bodo skrivali vsi njegovi najhujši nasprotniki.

In kdo je dajal denar za njo? Vsi ljudje, prav vsi, celo tisti, ki so bili njemu, Mršku, nekoč tako blizu. Ljudje že zdavnaj več niso bili njegovi, čeprav si je včasih to domišljjal.

To spoznanje ga je silno mučilo in mislil je, da ga stre docela.

Proti vsemu se je čutil zdaj popolnoma brez moči. Rad bi bil še in še stiskal pesti in nagajal in razdiral, kjerkoli bi bil mogel, toda vedel je, da mu vse skupaj nič več ne pomaga. Ugleda, ki ga je zapravil pri ljudeh, ne bo dobil nikdar več nazaj.

Še bolj kot vse to pa ga je mučila zavest, da bo šlo zdaj zdaj vse njegovo imetje po zlu, kajti bil je tako zadolžen, da je morda presegal dolg trikratno vrednost vsega njegovega premoženja. Nihče razen njega samega ni vedel za te dolgove, ki jih je skrbno prikrival, ali vedel je, da jih ne bo mogel vedno in da bo nekoč zaropotalo in se nenadoma vse zrušilo nad njegovo glavo.

Peklenske muke pa mu je prizadevala tudi lastna hči, ki je bila v zakonu s Češkarkom vsa nesrečna in se je prepozno zavedela, kam je zdrvela, ko je padla temu človeku v naročaj. Vso krivdo pri svoji nesreči pa je valila na očeta, ki jo je v slepem pohlepu po denarju vedno silil, da naj vzame tega bogatca. Tilči je z očitki očetu silno mučila vest, samo zato, da bi se nad njim maščevala.

»Pa ga pusti,« ji je kdaj v bolesti svetoval oče.

»Pusti, pusti — lahko je reči to, toda kam naj potem grem, za koga bom še, ko sem popolnoma uničena in nimam niti toliko, da bi se pošteno preživela. Mar naj pridem nazaj k tebi, ki si komaj čakal, da bi me oddal in ki sedaj še toliko nimaš, da boš sebe pretolkel do smrti? Saj mi ne kaže drugega, kot da postanem vlačuga ali pa da se vržem v vodo! In kakšna lepa bodočnost se mi je obetala, če bi ne bila tebe poslušala! Pa si vedno silil: daj, daj, vzemi ga, denar ima, kot da bi bil denar vse blaženstvo, ki ga je na svetu mogoče doseči. Tebi morda je, ki si človek brez srca in misliš, da si vse odpravil, če si poskrbel za svoj želodec.«

Nekaterikrat je hči tako govorila Mršku in srce se mu je trgalo, ko je videl, da se mu je odtujila in da ga je zasovražila celo lastna hči.

Zastonj jo je spominjal vseh velikih žrtev, ki jih je moral dati za to, da jo je vzdrževal v mestu in da jo je pošiljal v tujino, kjer naj bi se izobrazila in dobila nekoč moža, ki bi ga bila vredna.

»Seveda si dajal,« mu je spet očitala hči, »ali dajal si tako, kot bi nosil tisti denar, ki si ga pošiljal zame, v hranilnico, da ti bo nekoč donašal čim večje obresti. Samo računar, večer računar si bil in vsega tvojega denarja se drži kri.«

In spet je zajokala kot ženska, ki je izgubila vse in nima nikogar več na svetu. Potem je odšla vsa obupana nazaj, da bo spet prenašala pekel pri možu, ki mu ni bilo mar nobenih zakonov in je že svojo prvo ženo, ki je bila še zdaj živa, spravil ob pamet, da se je morala sedaj mučiti v norišnici. Tilči je za to šele pozneje izvedela, ko je moža že docela spoznala in spričo velikega trpljenja, ki ga je prenašala, se je bala, da se ne bi ona sama tudi znašla kdaj v družbi moževe prve žene, kajti včasih ji je bilo res tako hudo, da se je bala, da znorí.

Vendar se to ni zgodilo, toda veliko trpljenje ji je le pustilo svojo sled: postala je božjastna. Večkrat je kar na vsem lepem zagledala pred seboj čudne podobe, potem pa se ji je nenadoma stemnilo pred očmi in je padla v nezavest in sline so se ji začele cediti iz ust...

Mršek se je od prilike do prilike bal hčerinih obiskov, kajti Tilči mu je bila utelešena slaba vest, ki ga je vedno znova spominjala njegovih velikih grehov in ga kot senca spremljala povsod, da ni imel miru ne podnevi ne ponoči.

Ljudje niso vedeli, kaj se godi z Mrškom. Še sanjalo se jim ni, da toliko trpi; mislili so popolnoma drugače. Prepričani so bili, da se je uletel in da bo začel drugače voditi politiko, tako, da bo spet njemu v prid.

»Pa mu bo izpodletelo,« so sodili nekateri.

»Mislim, da!« so pritrjevali drugi.

Vendar pa se je vsem dobro zdelo, ko niso čutili nad seboj več tiste roke, ki jih je neprestano mučila in nadzorovala povsod. Tako jim je bilo, kot da bi se bila z ramen vseh zgrudila velika gmota, ki jih je težila toliko časa. Popolnoma so bili prepričani, da se je Mršek res spametoval. —

Nekega dne pa se je kot blisk raznesla po vasi vest, da se je Tilči utopila v jezeru, ko jo je vrgla božjast.

Že pred nekaj dnevi da je bila izginila od moža neznano kam. Mož, ki je mislil, da je pač spet šla k očetu, je bil vesel, da ga je zapustila za vedno in je želel, da bi se mu nikdar več ne prikazala.

Tiste dni se je bilo začelo prvo jesensko deževje in voda v jezeru je naraščala. Požiralniki so iz vseh strani kot besni bruhali vodo in velikanska ravnina je bila v nekaj dneh napolnjena. Jezero, ki je bilo čez poletje presahnilo, je bilo spet polno...

Nekega dne so potem domačini iz gozdov splavljali po vodi hlode proti trgu, kajti prehitela jih je bila voda, da bi jih speljali z vozmi, čez zimo pa ni da bi les ostal v gori.

Ko so se mučili mimo vrtinca pri največjem bljuvalniku, so nenadoma ostrmeli: zdelo se jim je, da plava po vodi žensko truplo. Z veliko muko so pripluli bliže in na veliko grozo spoznali v utopljenki — Tilči.

Sprva se jim je čudno zdelo, kako naj bi prišla sem. Pozneje pa so ugotovili, da se je bila pred nekaj dnevi z možem ponovno zelo sprla in v velikem razburjenju je šla potem na sprehod proti gozdu, da bi se pomirila. Ko pa je stopala čez brv struge, kjer voda tudi poleti ni izginila, jo je najbrž vrgla božjast in je padla v vodo. To sumnjo je podpiralo tudi dejstvo, da so dobili truplo prav v smeri od kraja, kjer je padla v vodo in ga je naraščajoča voda potem odplavila.

Ko je oče izvedel za hčerino smrt, je zarjul od bolesti kot lev, ki so mu zadali poslednji smrtni vbod. Prvi trenutek je mislil, da ne bo mogel prenesti in najrajši bi si bil nastavil samokres na senč ter končal vse veliko trpljenje, pozneje pa se je vendar umiril in šel na pogreb.

Žalostno je bilo gledati ubogega očeta, kako se je v mrtvašnici, kjer je Tilči ležala, ves beden sklanjal nad svojo mrtvo hčerjo, ki ji ni bilo dano niti toliko, da bi ležala v domači hiši, temveč je morala biti tukaj vsa zapuščena in sama.

Ubogemu možu, kateremu se je nekoč vse klanjalo, je ob pogledu na hčer, ki mu je še mrtva molče kričala: »Morivec, morivec!«, pritekla — morda prvič od otroških let — solza na lice in tiho polzela po njem ter padla na tla kot zadnje upanje, ki se je sedaj zrušilo . . .

Ljudi je bilo groza, ko so izvedeli za Tilčino smrt, kajti prepričani so bili, da je to kazen božja. —

Dolgo je Mršek žaloval za hčerjo, nazadnje pa je le zatrl v sebi žalost in obup. Sram ga je bilo, da so ga ljudje videli ponižanega, zato se jim je hotel maščevati.

Pokazati jim je hotel, da v njem še živi stara moč in volja, zato je odslej premišljal samo še eno: kako bi se osvetil in znesel nad vsemi, prav nad vsemi, kajti vsi drugi so bili krivi njegove nesreče, samo on ne. — Maščevati se je hotel, potem pa se izgubiti nekam daleč, kjer bi ga nihče ne poznal in kjer bi bilo vse pozabljeno, kajti v njem je še vedno živela jeklena volja do življenja in do dela . . .

KATOLIČANI PO DRUGIH DEŽELAH

Belgija. V Evropi je malo držav, ki bi se mogle z delom katoliških organizacij tako pohvaliti, kakor se more Belgija.

V belgijskem parlamentu je nekaj strank, ki stoje na pozitivnem katoliškem temelju. Od zadnjih državnozborskih volitev so zlasti reksisti postali predmet splošnega zanimanja. Stranka reksistov, ki jo vodi Degrel, je ob zadnjih volitvah dobila 33 poslancev, čeprav je šele prvič nastopila. Nas toliko ne zanimajo politične stranke, čeprav se zavedamo njihovega velikega pomena.

Zato pa so v Belgiji mnogo zanimivejše in važnejše stanovske organizacije, zlasti mladinske. Tako obstoja katoliška delavska zveza, ki ima v svojih organizacijah 150.000 večinoma mladih delavcev. To je bodočnost Belgije, kajti Belgija je industrijska država!

Poleg delavske obstoja tudi zveza katoliških kmetov, ki ima okoli 300.000 članov. Potem imajo v Belgiji še zvezo katoliških obrtnikov in Zvezo katoliških društev, ki ima največ članov med meščani. Vsaka od teh organizacij pa ima svoje mladinske odseke, moške in ženske. Toda najmočnejša in najpomembnejša organizacija pa je gotovo takozvana Joc, t. j. katoliška delavska mladina, ki je z nenavadnim razmahom prodrla v vse kraje Belgije in zbrala v svojih vrstah cvet njene mladine.

Belgijci se morejo ponašati s svojim katoliškim vseučiliščem v Louvainu. Poleg tega imajo še filozofsko fakulteto v Bruxelles-u in Namurju in visoko komercialno šolo v Antwerpenu. Katoliško ljudsko šolstvo je na nenavadni višini.

Belgijski katoličani imajo tudi zelo razvito in razširjeno časopisje. Glavni katoliški dnevnik so: XX. sieme siecle (dvajseto stoletje), Libre Belgique (Svobodna Belgija), Staandard itd.

Tudi katoliške mladinske organizacije imajo svoje časopise, revije, mesečnike in tednike, ki so dobro urejevani, silno pestri, udarni in živahno ilustrirani.

Holandija ni dosti za Belgijo, čeprav nima izključno katoliškega prebivalstva. Ima pa prav tako odlično izvedeno katoliško organizacijo. Katoličanov je samo 40%, ostali državljani so protestantje. Kljub temu pa je holandsko javno življenje pod katoliškim vplivom. To se opazi zlasti pri velikem številu konvertitov (spreobrnjenec), ki so po največ iz vrst izobražencev. Ni še dolgo tega, ko je aktivni minister — protestant, prestopil v katoliško vero.

V parlamentu so katoličani zastopani po svoji katoliški stranki, ki je ena od najuglednejših.

Šolstvo imajo lepo organizirano. Katoliške šole vzdržuje država. So pa na taki višini, da tudi protestantje pošiljajo vanje

svoje otroke. V Holandiji je 2653 katoliških šol s 476.000 učenci. V Nijmegenu imajo svoje vseučilišče in mnogo strokovnih šol. Izredno veliko je tudi število holandskih misijonarjev.

Katoliško časnikarstvo je odlično organizirano. Glavni katoliški dnevnik je »Masabode«, ki izhaja dnevno v nakladi 40 tisoč izvodov. V zadnjih letih so se vrgli še na neko posebno veliko delo — izdali bodo veliko katoliško enciklopedijo.

Še eno veliko posebnost, ki jo niti nekateri veliki katoliški narodi nimajo, ima 3 milijone katoliških Holandcev — lastno katoliško radio postajo.

Zares, narod, ki je ponosen na svojo katoliško in nacionalno zavest, ima velik napredek!

Anglija je v nečem podobna Holandiji. Katoličani so v manjšini, bili so do nedavno celo zatirani. Angleški katoličani niso bili enakopravni s svojimi protestantskimi sodržavljani. Zanimivo je n. pr. to, da je moral še ded današnjega kralja Edward VII. položiti prisego, da ne bo nikdar prisostvoval katoliški službi božji. Ta zakon je bil ukinjen šele leta 1910. Angleški katoličani so dobili popolno versko svobodo in iste pravice kakor protestanti šele 1926. leta. Poprej so bili katoličani izključeni iz vseh vojaških, mornariških in sodnih služb.

Vse to pa katoličanov ni strlo. Posvetili so vso svojo skrb ponajveč socialnemu delu in dobroti. Katoliška cerkev v Angliji je postala mati siromakov. Zaradi vzvišenega in plodonosnega dela katoličanov se ni nikdar pripetilo, da bi angleška delavska stranka nastopila proti katoličanom ali pa proti njihovim organizacijam, kakor so nastopale socialistične stranke v Nemčiji, Avstriji, Španiji, Čehoslovaški in pri nas. Nasprotno v vrstah angleške delavske stranke se nahajajo tudi odlični katoličani. Katoliški zastopniki se nahajajo tudi v drugih strankah. Zato nam je Angleška vzor, kako morejo katoličani brez svoje lastne politične stranke nastopati solidarno z drugimi strankami, ki niso protivrske.

Število angleških katoličanov stalno raste ne samo s prirastkom prebivalstva, ampak tudi s spreobrnjenji protestantov h ka-

tolicizmu. Za vladanja pokojnega kralja Jurija V., ki je nedavno umrl, je prestopilo v katoliško vero 300.000 odraslih oseb, med njimi mnogo izobražencev, pa tudi samih anglikanskih duhovnikov. Sedaj je v Angliji 24 škofij. Angleški katoličani vzdržujejo z lastnim denarjem 2500 šol s 450.000 učencev in 37 gimnazij.

Katoliški tisk je lepo razpreden. Angleški katoličani imajo nekoliko dnevnikov, množico manjših časopisov, njihov glavni list pa je tednik »The Catholic Times«, ki se tiska vsak teden v nakladi nad 200 tisoč izvodov.

Angleške katoličane je nedavno zadel težak udarec. Umrl je glasoviti angleški mislec in pisatelj konvertit Chesterston. Mož je bil med vsemi Angleži užival velik sloves in spoštovanje, v svetu pa je priznan kot eden od najboljših književnikov.

Francija pa nam nudi precej drugačno sliko. To je dežela, ki je najstarejša hči matere katoliške Cerkve, to je dežela, v kateri je katolicizem satansko napadan, pa ognjevito branjen, to je dežela, kjer se je rodilo silno mnogo brezbožnikov, pa tudi mnogo svetnikov, kjer so Cerkev krvavo preganjali, pa jo danes prosijo pomoči in opore, kjer ji grozi od »ljudske fronte« ista usoda kot na Španskem.

Žalostna je zgodovina Francije. Protiverska politika in propaganda sta Francijo pripeljala do tega, da je jedro naroda holno na smrt, da kmečki življenjski propada. Laična šola, ki so jo vodili marksisti, laični učitelji, ki so božjega vzgojitelja Kristusa zavrgli in se ozirali na Marksa, so zmaterializirali francoskega kmeta, mu vzeli vero in moralo in danes po francoskih vaseh stežejo več mrtvaških krst, kakor zibelk, danes je v Franciji več mrličev, kakor novorojenčkov. Strašna je bodočnost takega naroda. To prizadeva katoliškim rodoljubom velike skrbi. Dočim gre na kmetih po starih navadah naprej, se pa izobraženstvo vrača k pameti, nazaj k veri.

V javnem življenju francoski katoličani niso nikoli očitno nastopali, tudi niso imeli močnih, izrazito katoliških političnih strank in v teh enotno nastopali. Tako so danes francoski katoličani po različnih političnih strankah in skupinah, pa naj bo to v parlamentu ali v kakem drugem jav-

nem zastopstvu. V parlamentu imajo 23 poslancev, takozvanih ljudskih demokratov, ki imajo največ pristašev med povojno generacijo, zlasti med izobraženstvom.

Strokovne organizacije niso slabe in lepo napredujejo. Francoska krščanska delavska zveza šteje danes okoli 900 organizacij in ima nad 250.000 članov, ima 38 časopisov, med temi je nekaj dnevnikov.

O binškošnih se je vršil v Parizu kongres katoliške delavske mladine. Iz vseh krajev Francije in tudi iz 20 inozemskih držav so prišli zastopniki. Tiste dni se je zbralo v Parizu nad 40 tisoč katoliških mladih delavcev, ki so vsi pristopili k obhajilni mizi. Med gosti je bilo tudi 10 kardinalov in 32 škofov in nadškofov.

Kongresiste je pozdravil tudi glavni načelnik mesta Pariza Chiappe, ki je med drugim dejal: »Poznam vaše namene! Vaš nauk o ustvaritvi krščanske ljubezni in pravičnosti vam daje priložnost, da v teh velikih časih pomirite današnje razrede. Vi ste poklicani, da končno ustvarite to, kar dobro mislečim posameznikom ni uspelo. Prepričan sem, da boste vi uspeli, da izvojujete znago vašemu nauku o pravičnosti in o ljubezni do bližnjega. Naš Pariz, ki ne želi biti kosmopolitski, ampak univerzalen, vam po meni od srca želi uspehov v vašem vplivem poslanstvu, in v vaši socialni akciji.«

Središče francoskega katoliškega življenja je Pariz. Tukaj se nahaja slovito časnikarsko podjetje »Hiša dobrega tiska«.

ki izdaja najboljši katoliški dnevnik na svetu »La croix«, ki se tiska v nakladi nad 300.000 izvodov.

Lepo je razvita organizacija katoliških skavtov, vse vrste stanovskih organizacij: pomorščakov, kmetov, delavcev, zdravnikov, lekarnarjev, inženirjev, advokatov, bojnikov, vojnih invalidov itd.

Največja in najmočnejša organizacija pa je Francoska katoliška narodna zveza, ki ji načeljuje general Casteneau (Kastehio). Ta zveza šteje 6 milijonov članov, izdaja tudi svoj list »Credo«, ki izhaja v nakladi 400.000 izvodov.

Katoliške šole po svoji vrednosti in vzgoji nadkriljujejo državne laicizirane šole. Ponekod je morala država svoje šole zapreti, ker so vsi otroci odšli v katoliško šolo. Katoliške šole ne uživajo niti najmanjše podpore, vendar jih je 11.900 z 950.000 učencev. Francoski katoličani jih vzdržujejo z lastnim denarjem. Poleg teh imajo tudi dvoje vseučilišč v Parizu in Lilleu, katoliška tehnična fakulteta pa se nahaja v Lyonu, Toulouseu in Avgerseu.

Pariz bo v kratkem doživel posvetitev stote cerkve, ki jo je sezidal pariški kardinal Verdier. Številna spreobrnjenja pesnikov in učenjakov, javno priznanje vere od strani francoskih generalov, obnova Francije v krščanskem duhu, zlasti inteligence, vse to vzbuja upanje, da se najstarejša hči Cerkve po težkih in krvavih preizkušnjah vendar ne bo predala Moskvi.

MED SLOVENSKIMI FANTI

POZDRAV TOVARIŠA VOJAKA

Pozdravljeni, fantje naročniki in čitate-lji: »Kresa«. »Kresa« prihaja k nam v Požarevac vsak mesec, žal samo ena številka; ko ga čitamo, se nam zdi, da smo med tovariši v Sloveniji. Daleč od rojstnega kraja zna faut vse bolj ceniti svoj materin jezik, vero — in narodne običaje. Ko boste vi tovariši prihodnje leto stopili na naša mesta v kasarni, ohranite in prinesite s seboj tistega duha krščanske vzgoje, ki ga vam daje Cerkev in društvo, pa vam ne bo žal. Tudi mi bi se bili radi udeležili vaših svečanosti in proslave v Stični — a

žal, da je Slovenija 600 km oddaljena od Požarevca.

Iskreno vas pozdravljamo tovariši-vo-jaki!

Bog živi!

Zmagoslav iz Požarevca.

HOMEČ

Tudi naše Prosvetno društvo se je prebudilo iz prisiljenega zimskega spanja ter stopilo v novo življenje. Naši odseki, pred vsem dramatični in fantovski že leto dni pridno delujejo. Dramatski odsek je priredil že celo vrsto lepih iger. Fantovski

Homški fantje na zletu v Kamniških planinah (gl. dopis).

odsek pa ima svoje sestanke ob sobotah zvečer. Na sestankih nam je brat predsednik predaval iz »Dopisov« o načelih, nastopali smo z deklamacijami, petjem ter gojili lahko atletiko in gimnastiko. Dne 17. maja smo se udeležili splošnih okrožnih tekem v Mengšu. Udeležili smo se Slomškovih praznikov v Mariboru in proslave v Stični. Jeseniškega prosvetnega tabora smo se udeležili v večjem številu in z našim (orlovskim) praporom. Tudi pri športni prireditvi S. K. Planine smo sodelovali.

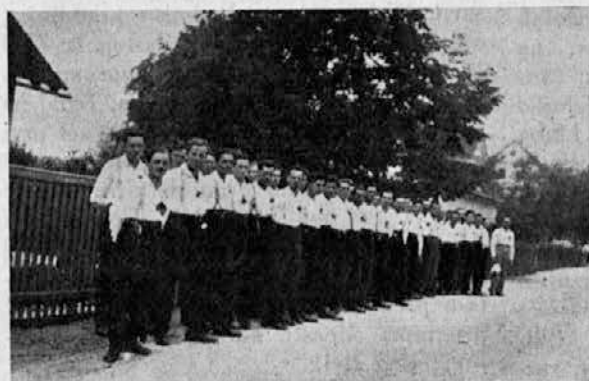
Dne 19. julija smo naredili izlet v Kamniške planine. Ob 3 uri zjutraj smo bili v Stranjah pri sv. maši, potem smo šli na Malo in Veliko planino, skozi Dol, čez Konja in Presedljaj nazaj v Bistrico. V dokaz, da smo res bili, vam pošiljamo sliko za spomin.

Tudi v novem poslovnem letu hočemo biti živi in delavni ter iskreno želimo, da bi naši odseki kmalu postali prava orlovska organizacija. Bog živi!

VODICE

Da je skromnost lepa čednost, vedo tudi fantje Vodiškega odseka ter se te resnice zvesto drže, saj se komaj enkrat letno oglašajo v našem »Kresu«. Pa je od časa do časa le treba posvetiti s poročevalskim »reflektorjem« tudi v našo skromnost in se ne pregrešimo zoper njo, če povemo na tem mestu kaj o našem delu, drugim v dokaz, da krepko živimo in delamo, svojim pa, da jim voljo in navdušenje pojačamo za delo v prihodnji sezoni.

Vso zimo od oktobra 1935 dalje pa do konca maja 1936 smo imeli vsako nedeljo zvečer odsekove sestanke, ki se jih je redno udeleževalo povprečno 20 do 30 članov (običajno več), ter smo na njih obravnavali vso stvarino, ki nam jo je nudila Zveza v »Dopisih«, vmes pa vpletali še zdravstvena in razna poučna predavanja, zabavne črtice, deklamacije, živahno se v debatah razvneli in marsikake nejasnosti in zamotanosti razčistili in razvozlati. Vsak sestanek pa smo zaključili z venčkom slovenskih pesmi, ter si s pesmijo voščili lah-

Vodiški fantje-kolesarji, ena najlepše organiziranih skupin na letošnjih prireditvah.

ko noč. Ob sredah zvečer pa nas je sport združil spet v veliki dvorani našega Doma, kjer se je urilo in vežbalo redno 20 do 30 fantov. Da tudi na zunaj pokažemo rezultate svojega dela in se medsebojno spoznamo, smo se udeležili spomladi prosvetnih in športnih tekem v Mengšu in lepe uspehe dosegli; boljše smo bili v prosveti, ker smo na prosvetne večere tudi večjo važnost polagali.

V maju smo radi naraščajočega dela na polju in drugod zaključili s prosvetnimi in športnimi večeri, ne pa z delom odseka. Kakor smo se pozimi navduševali za katoliška načela, za našo katoliško prosveto, tako smo sedaj poletni to navdušenje in zavednost tudi na zunaj hoteli pokazati in smo pokazali! Poslali smo na Slomškove dneve v Maribor zastopstvo 10 članov-kolesarjev, pa bi nas šlo preko 20, da ni bilo dežja, in smo bili še kljub temu najmočnejša skupina iz kamniškega okraja in pa — najoddaljenejša: svojevrsten in časten rekord! 5. julija smo obiskali bratsko društvo v Št. Vidu ob 70 letnici Blaž Potočnikove čitalnice: na vozu z napisom in velikim prosvetnim znakom je šlo 10 fantov in 20 deklet v narodnih nošah, pa še kolesarska skupina 12 članov, enotno oblečenih, v belih srajcah, modrih hlačah s prav tako kravato in na prsih rdeč nagelj z roženkravtom. Prav takšno skupino smo imeli tudi v Stični na slavnostih obletnice evharističnega kongresa, kamor nas je šlo 40 fantov, samo članov fantovskega odseka. Ob lepoti Stiške noči, smo pozabili vse napore 60 km dolge poti in smo na povratku napravili ovinek ter obiskali še sv. brata Kozma in Damijana na Krki.

Poslali smo zastopstvo v narodnih nošah tudi na proslavo jeseniških društev, na praznik 8. septembra pa smo lepo in častno zaključili sezono 1935-36 z udeležbo pri kolesarskem sprevodu športnega kluba Planine: 49 fantov in 22 članic deklškega odseka nas je bilo v sprevodu. Tvorili smo posebno skupino s športnim vodjo na čelu, ki je nosil napis, okrašen z narodno zastavo in slovenskim pušeljcem, za njim so vozila dekleta, nato pa fantje, in sicer po trije in trije, vsi enotno oblečeni, kljub hladnemu vremenu in brez suknjičev, razoglav, v belih srajcah, modrih hlačah in

z rdečim nagljem na prsih, na kolesih pa levi krajni rdeče pušeljce, srednji modre in desni krajni bele ter vsak lipovo vejico: tvorili smo na ta način 150 metrov dolgo našo zastavo.

In zdaj ob zaključku sezone, ob pričetku nove? Navdušeno in z vnemo bomo spet začeli, oživili spet naše dvorane s prosvetnimi in športnimi večeri, naobraževali se in urili duha in telo, krepili si zdravo fantovsko zavest in ponos ter se tako pripravljali in vežbali za nove boje in nevarnosti, ki čakajo mladca na poti k njegovemu Solncu, k Svetlobi — k Bogu!

ŠT. JURIJ PRI GROSUPLJEM

27. septembra je imelo Prosvetno društvo svoj občni zbor. Popoldne pa je fantovski odsek pripravil svoj športni nastop. Na programu so bili skoki, tek na 100 m, štafeta skozi okoliške vasi (Mala vas, Pece, Bičje, Mala Podgorica, Št. Jurij), okroglo 4 km (8 tekačev) in kolesarska tekma dveh skupin (po 4 kolesarji) po stari cesti na postajo Grosuplje in po novi nazaj v Št. Jurij, okroglo 10 km. Ta športna prireditvev je vzbudila veliko zanimanje pri starih in mladih, moških in ženskah. Že precej pred začetkom (ob 7 uri) se je zbralo mnogo gledalcev, ki so si ogledovali tekmovalni prostor na travniku pri Gasilskem domu, kjer je bil označen z dvema mlajema start za kolesarje. Dež je že opoldne precej zmočil cesto in tudi pred začetkom nastopa se je začelo pripravljati k nevihti. Odbor je zaradi tega spremenil red in pustil prvo skupino kolesarjev v presledkih po pol ure na dirko. Med gmenjem in bliskanjem so odbrzeli kolesarji. Med tem je predsednik v kratkih besedah pozdravil navzočne. Zastopnik ZFO iz Ljubljane je, že pod dežnikom, spregovoril par besed o pomenu sporta. Tedaj pa se je med nevihto in vetrom vrnil kot prvi kolesar Kocman France iz Ponove vasi (23 min. 18 sek.) nato drugi Kraljič Jože iz Vrbičja (24 min. 12 sek.). Tudi zadnja dva nista zaostala za več kot za 1 min. 28 sek., odnosno 1 m 54 sek. za prvim. Zaradi prehudega naliva je moral ostali del programa odpasti. Fantje le vztrajno naprej! Bog živi!

še držale pokonci. Od prevelike utrujenosti ni mogel spati in grabila ga je taka želja po spanju, da si ni želel ničesar drugega kot miru; poleg tega hrepenenja je bilo vse drugo ničevno, brez vsake vrednosti: spati, spati, spati, to je bilo vse, kar je zahteval od življenja.

»Naslonite me nekam ob skedenj, ali me položite na gnojišče, da bom umri; da le smem počivati.« Tako je premišljal, toda rekel ni ničesar, ker ni hotel biti slabotnejši od drugih.

»Ali je sonce že plesalo?« je vpraševal Wieso. — Slišal je včasih doma, kako so se pogovarjali, da je najhujše takrat, ko sonce »pleše«. — Vendar si ni mogel misliti, da bi utegnilo biti še bolj vroče.

Še ponoči se zemlja ni mogla shladiti in nikjer ni bilo najti dobrodajnega hladu. Niti kapljica rose ni padla iz razžarjenega zraka. Zdelo se je, da mineva čas brez noči; neizmerna pustinja žarečega sonca, brez lepega upanja na tih večer, na rosno jutro. Tema in zvezde, ki so včasih tako dobrohotno ugasnile sončni soj, so bile same kot žveplo; nebo je udarjalo, prasketalo in se trgalo v udušljivih bliskih.

Še pred dnem in rosno je zavela spet nova sopena. Od nikoder ni zapihal usmiljeni vetrič, da bi vsaj malo omilil vedno nove in nove valove neznosne vročine. Bilo je kot v razbeljeni peči.

»Kdaj, kdaj pride rešitev in hlad? Mar bomo drug za drugim zgoreli tod, moj Bog!« Pa ni bilo konca in od nikjer rešitve. Žanji so bili ujeti v neizmerne ograde žita, ki je sproti raslo pred njimi iz vročih tal.

Med delom ni nihče več govoril. Vsi so živeli v grozi pred strašnim, mogočnim sovražnikom, ki je ždel nad njimi nekje v ozračju. Delali so molče, s strašno slutnjo v srcu, da bo nekdo med njimi njegova žrtev.

Tistega zadnjega dne je bil Rick bolan in do smrti izmučen. Pod večer je počasi šel za tovariši na skedenj in je čisto brez moči padel na svojo posteljo.

»O, da bi smel dolgo ostati tu, da bi nikoli več ne videl svetlobe in belega dne,« si je želel.

Tiste kratke ure so bile čudovite; ni vedel ali se mu sanja ali se res godi z njim vse to. — Bil je spet doma, v svoji vasi, pa si tega ni upal verjeti.

Kako nenavadno je bilo vse to: tam pod lipo je stal in čakal, da bo prišla Lida. Videl je, kako se mu bliža v čistem, belem sončnem siju, natančno je razločil gibe njenega telesa, njene korake in valovanje obleke ob njenih bokih. Zavel je hladan vetrič in oznanjal pomlad; Rick je oživljal v hladu, v senci drevja.

Veter in senca! — Mar ni vse to umrlo že pred davnim časom. — Lida je stala in ga gledala s svojimi čudovitimi, globokimi očmi ter ga vpraševala, kaj ji ima povedati. To ni bila več prejšnja Lida, tisto razposajeno dekle, ki ga je zmerom pogledovala zviška in se mu smejala. Bila je dobra, ljubeča sestra, ki ga razume in mu dajala vsega, česar je zahteval in želel; Lida, ki ga ima silno rada in vse ve, kar se godi z njim.

Iskal je varstva pri njej in narahlo se je oklenil njenega telesa. Stala sta drug ob drugem, obraz ob obrazu, in čutil je, kako veje hlad od njenega čela proti njegovemu. Njeni drobni roki sta počivali na njegovih ramenih, zaprl je oči, ker po vsem tem ni mogel prenesti njenega pogleda in opojne slasti, ki je lila iz toplih oči. Hlad ga je stresel po vsem telesu; to je bil zaželjeni, neprecenljivi požirek vode po dolgem, žejnem dnevu.

»Lida, Lida! Kako dobra si z menoj! Poginil bi brez tebe v tej vročini!«

Sedaj, ko je bil utešen, je tiho spustil roke od nji in zašepetala mu je na uho: »Rick, zakaj nisi že prej povedal, kako strašno si žejen? Napojila bi te!«

Potem sta sedla na klop. Lida mu je naslonila glavo na ramo in z rokama na prekrizanih nogah gubala krilo, skozi katerega so se odražale čiste črte njenega kolena.

Bila sta čisto sama; zunaj je kipele poletje, tu pa je bil zrak hladan in nista se bala, da bi ju kdo motil v njuni samoti in sreči.

»Tu nama je tako lepo,« je pomislil Rick, »tu bova še dolgo ostala.« Nekajkrat je zaslišal od daleč Wieso, ki ga je klical, toda:

»Naj me kliče! Saj ga ne slišiva, kajne, Lida?«

Lida je prikimala in zagledal se je v njene lepe oči, bile so otožne.

Pomel si je oči in prepodil sanje; namesto Lide je stal pred njim Wies, pravi, resnični Wies, ki ga je stresal in kričal:

»Pokonci, fant! Naši so že zdavnaj na polju!«

Ves prestrašen je planil spet v resnično življenje in prvi hip bi rajše umrl, samo da bi še v smrti mogel sanjati prelepo življenje z Lido. Vendar je voljno vstal in odšel z Wiesom.

Še je čutil, kako žive v njem prestlene sanje in ga bodre. Upal je, da bo današnji dan lažji in da bo z večjim pogumom prenašal vročino; ves je bil potolažen radi Lidine velike ljubezni. Prav danes je morala prejeti njegovo pismo, prečitala ga je in zdaj je prišla k njemu, da mu bo odgovorila. Smehljala se je njegovi malodušnosti in mu čisto razločno povedala:

»Prijateljstvo je nerodna, hladna stvar, ki je dekleta ne poznamo: iz najmanjše naklonjenosti se poraja v nas vedno ljubezen, ki terja vse ali nič; in prijateljstva ni več radi ljubezni.«

»Mar si zato obležal, da bi počakal sonca?« ga je dražil Sieper.

Rick mu ni odgovoril, urno je zgrabil srp, da bi došel tovariše in popravil zamudo.

»Glejte, že vzhaja!« je zavpil Boele, »čisto rdeče je! Čez dan bo plesalo, da bo gorje! Pripravite se, fantje! Le pogledajte, že kaže svojo ognjeno čepico!«

Zatrepetalo in zažarelo je sivo ozračje; med valujočimi bilkami je zablestela polovica sončne oble, ki je bila obdana z ognjenim vencem iz čistega zlata. Videli so, kako se dviga sončna obla v nebo, kako polni ozračje z ostrimi, žgočimi sulicami.

»Sedaj bo šele prijetno,« je zaklical Sneyer, »jaz in sonce, mož proti možu, zvečer bomo videli, kdo bo zmagal in dobil nagrado. Naj le žge! Čim huje bo, tem bolj bomo želi!«

Sonce je strahotno pripekalo, toda žanji niso bili dremotni. Cutili so, kako jih zbada skozi lahke obleke in jim prebada lobanje, vendar so vzdržali: sklonili so glave; srpe so bliskoma švigali sem in tja, zamah je sledil zamahu.

Vročina se je še podvojila in postali so besni. Spreletavalo jih je po vsem telesu, dokler niso otopeli v brezčutnost, še globlje so se sklonili k zemlji in stisnili zobe, pot pa je curkoma lil z njih.

Rick si je samo enkrat upal, dvignil je glavo in pogledal okoli sebe, toda prestrašil se je tega, kar je videl. Sonce ni bilo več samo lesketajoča, žareča obla, ki je ždela nekje na nebu. Ves neizmerni nebesni svod je postal prasketajoč plamen, vse nebo je bilo ognjen zublje. Nič več ni pripekala vročina, povsod so sikali ognjeni prameni, ki so se zvižali in valovili po nebu, se priplazili in poigravali med žitnimi bilkami, na obeh njegovih straneh in naokoli po vsej širni, požeti ravnini.

Sieper, Boele in drugi korenjaki so marljivo želi naprej, kamor je pogledal v vrsti, vsi so delali in mrmrali pesmi iz suhih grl. Srpi so želi drug ob drugem, čeprav so žanji tonili v svojem lastnem potu; toda njihova ramena so se tem hitreje krivila, čim besneje so sikali goreči zublji okrog njihovih teles.

»Sonce žge, žge,« je pomislil Rick, »kaj bo z menoj?«

Zavel je veter od nekod, zazibal je plamene in jih zavil, kot kače so se zavlekli in zaplesali, kot strele so se zvili pod nebo.

(Dalje prihodnjič.)

Vabila za priveditve naročite

v Misijanski tiskarni Groblje -
Domžale

LJUDSKA POSOJILNICA

registrovana zadruga z neomejeno zavezo.

L J U B L J A N A

MIKLOŠIČEVA CESTA 6 (v lastni palači)

OBRESTRUJE HRANILNE VLOGE PO
NAJUDGODNEJŠI OBRESTNI MERI

NOVE VLOGE:

VSAK ČAS RAZPOLOŽLJIVE OBRESTRUJE PO 3%

Domača slovenska zavarovalnica je
VZAJEMNA ZAVAROVALNICA

v Ljubljani v lastni palači ob Miklošičevi
in Masarykovi cesti

Telefon 25-21 in 25.22.

PODRUŽNICE IN GLAVNA ZASTOPSTVA:

Celje, Maribor, Zagreb, Split, Sarajevo, Beograd.

KRAJEVNI ZASTOPNIKI

v vseh večjih krajih v Jugoslaviji in vseh župnijah v Sloveniji. Proračuni in informacije brezplačno in brezobvezno.